

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

BK-VII.0520.384.2024
Warszawa, 30 grudnia 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję odpowiedź na interpelację nr 6141 złożoną do Ministra Sprawiedliwości przez Pana posła Adama Gomołę *w sprawie rozwiązań podatkowych dla adwokatów*.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że Minister Sprawiedliwości sprawuje nadzór nad działalnością samorządu zawodowego adwokatury wyłącznie w zakresie i formach określonych ustawą Prawo o adwokaturze (art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, Dz. U. z 2024 r. poz. 1564).

Jedną z form nadzoru jest badanie zgodności z prawem uchwał podejmowanych przez organy samorządu adwokackiego. Zgodnie z art. 13a ww. ustawy, organy adwokatury oraz organy izb adwokackich przesyłają Ministrowi Sprawiedliwości odpis każdej uchwały w terminie 21 dni od daty jej podjęcia. Zgodnie zaś z art. 14 ust. 1 tej ustawy, Minister Sprawiedliwości zwraca się do Sądu Najwyższego o uchylenie sprzecznych z prawem uchwał organów adwokatury i organów izb adwokackich w terminie 3 miesięcy od dnia ich doręczenia.

Inne uprawnienia Ministra Sprawiedliwości odnoszące się do samorządu adwokackiego, zostały enumeratywnie wymienione w ustawie Prawo o adwokaturze (np. wezwanie

do podjęcia uchwały w określonej sprawie - art. 15, sprzeciw od wpisu na listę adwokatów lub aplikantów adwokackich - art. 69a).

Minister Sprawiedliwości ma zatem ściśle określone kompetencje w odniesieniu do samorządu zawodowego adwokatury. Kompetencje te nie obejmują kwestii ubezpieczenia zdrowotnego oraz emerytalnego i rentowego adwokatów i aplikantów adwokackich, jak również kwestii ulg podatkowych.

Trzeba zatem zauważyć, że zagadnienia będące przedmiotem interpelacji w powyższym zakresie pozostają poza ustawową właściwością Ministra Sprawiedliwości.

W interpelacji zostało zaproponowane rozwiązanie polegające na wprowadzeniu ubezpieczenia zdrowotnego dla aplikantów adwokackich na podobnych zasadach jakie obowiązują studentów. Należy podkreślić, że aplikacji adwokackiej nie można utożsamiać z kształceniem w trakcie studiów.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 4 ustawy Prawo o adwokaturze, jednym z zadań samorządu zawodowego adwokatury jest kształcenie aplikantów adwokackich. Celem aplikacji adwokackiej, zgodnie z art. 76 ust. 1 ww. ustawy, jest przygotowanie aplikanta do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu adwokata, w szczególności wykształcenie umiejętności z zakresu zastępstwa procesowego, sporządzania pism, umów i opinii oraz przyswojenie zasad wykonywania zawodu.

Zgodnie z art. 76 ust. 4 i 5 tej ustawy, aplikant adwokacki odbywa aplikację adwokacką pod kierunkiem patrona wyznaczonego przez dziekana okręgowej rady adwokackiej, a zadaniem patrona jest przygotowanie aplikanta adwokackiego do wykonywania zawodu adwokata w rozumieniu niniejszej ustawy. Zgodnie z art. 76a ww. ustawy, patron może zatrudniać aplikanta na podstawie stosunku pracy.

Szczegółowe zasady odbywania aplikacji, w tym formy zatrudnienia aplikantów, określone zostały przez Naczelną Radę Adwokacką w Regulaminie odbywania aplikacji adwokackiej (uchwała nr 162/2024 Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 18 października 2024 r.).

Stosownie do treści §12 ust. 3 Regulaminu, patron lub inny adwokat współpracujący z aplikantem powinien zatrudnić go w Kancelarii, spółce lub zespole adwokackim, w którym wykonuje zawód. Przez zatrudnienie należy rozumieć umowę o pracę, umowę zlecenia lub umowę o współpracę w ramach działalności gospodarczej aplikanta, jeżeli aplikant adwokacki prowadzi działalność gospodarczą. Możliwe jest również wskazanie podmiotu, który taką umowę z aplikantem zawrze.

Ustawa Prawo o adwokaturze nie określa precyzyjnie zasad zatrudniania aplikantów, wskazuje natomiast, że patron może zatrudniać aplikanta na podstawie umowy o pracę. Z Regulaminu odbywania aplikacji wynika zaś, że patrona i aplikanta mogą łączyć różne stosunki/formy zatrudnienia czy też współpracy. Od tego zaś zależy opłacanie na rzecz aplikantów składki na ubezpieczenie społeczne oraz zdrowotne.

Na praktykę w zakresie różnorodnych form prawnych łączących aplikantów adwokackich z patronami wskazuje m.in. korespondencja Ministra Sprawiedliwości z Dziekanem Okręgowej Rady Adwokackiej w Warszawie, który wskazał, że najbardziej powszechne możliwości współpracy aplikanta z patronem to zatrudnienie aplikanta przez patrona w kancelarii lub spółce patrona, zatrudnienie aplikanta przez inny podmiot niż patron oraz prowadzenie przez aplikanta własnej działalności gospodarczej. Możliwości te nie wyczerpują jednak wszystkich sytuacji pojawiających się na rynku, np. sytuacji w której aplikant adwokacki nie jest zainteresowany podjęciem zatrudnienia ani u patrona ani w innym podmiocie, w okresie odbywania aplikacji adwokackiej, jako że utrzymuje się z innych, wykazanych źródeł, a uzyskał zgodę Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej na swoją dodatkową działalność, jeśli była ona wymagana.

Odnosząc się do pytania, czy istnieje możliwość zmiany przepisów, które pozwalałyby aplikantom po zdaniu egzaminu zawodowego na kontynuowanie współpracy (jako

adwokat) z dotychczasowym patronem w ramach działalności gospodarczej przy jednoczesnym korzystaniu z preferencyjnych warunków dla rozpoczynających prowadzenie jednoosobowej działalności gospodarczej, to przepisy ustawy Prawo o adwokaturze oczywiście pozwalają na takie kontynuowanie współpracy i w tym zakresie nie ma potrzeby zmiany przepisów.

Natomiast co do konsekwencji podatkowych takiej sytuacji, słusznie w interpelacji przywołano uchwałę Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r. (II UZP 2/13). W uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził: *„Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe adwokata wykonującego działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze w okresie pierwszych 24 miesięcy od dnia rozpoczęcia wykonywania tej działalności może stanowić zadeklarowana kwota, nie niższa niż 30 % kwoty minimalnego wynagrodzenia także wówczas gdy działalność tę wykonuje na rzecz byłego pracodawcy, u którego był zatrudniony jako aplikant adwokacki.”*

Zagadnienie objęte tą uchwałą odnosi się zatem do możliwości zastosowania preferencyjnej składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, jakkolwiek jest to przedmiotem regulacji ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, pozostającej poza zakresem właściwości Ministra Sprawiedliwości.

Nawiązując natomiast do pytania, czy istnieją plany wdrożenia mechanizmów wsparcia dla aplikantów adwokackich w formie programów stypendialnych, ulg podatkowych czy innych form pomocy finansowej, to wskazać należy, że aplikanci adwokaccy są członkami samorządu zawodowego i pozostają poza systemem finansowania z budżetu państwa. Tym samym, w zakresie kompetencji Ministra Sprawiedliwości brak jest instrumentów mogących finansowo wspierać tę grupę zawodową. Natomiast kwestie dotyczące ewentualnych ulg podatkowych pozostają we właściwości Ministra Finansów.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
/podpisano elektronicznie/